

Euroopan meri- ja kalatalousrahaston 2014–2020 kauden meripolitiikan toimenpiteiden arviointi

2.12.2022

Susanna Sepponen, Ulla Värre, Tuuli Saukkonen ja Venla Kontiokari
Gaia Consulting

Sisällysluettelo

1	Johdanto	2
1.1	Työn tausta ja tavoitteet	2
1.2	Arvioinnin näkökulmat ja toteutus	2
2	Arvioinnin kohde	4
3	Meripolitiikan toimenpiteiden arviointi	7
3.1	Rahoituskohteiden valinta	7
3.2	Rahoitusprosessin menettelyt ja viestintä	11
3.3	Toimenpiteiden vaikuttavuus	13
4	Yhteenveto ja johtopäätökset	17
	Liite 1: Tarkastellut toimenpiteet tavoitteittain	20
	Liite 2: Haastattelurunko	28
	Liite 3: Kyselyn tulokset	30

1 Johdanto

1.1 Työn tausta ja tavoitteet

Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (EMKR)¹ avulla edistetään kestävästä kalastuksesta ja vesiviljelyä, yhteistä kalastuspolitiikkaa ja tässä arvioinnissa tarkasteltavaa yhdenmätyn meripolitiikan täytäntöönpanoa, johon osa rahoituksesta on kohdennettu. Rahastosta on säädetty Euroopan parlamentin ja neuvoston yleisemmässä rahastoja koskevassa asetuksessa 1303/2013 ja Meri- ja kalatalousrahaston asetuksessa 508/2014. Edelleen täytäntöönpanoa Suomessa määrittää 1093/2014 laki Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevan eurooppalaisen asetuksen kansallisesta täytäntöönpanosta. Tässä arvioitavan rahoituksen käytöstä Suomessa on linjattu Euroopan komission hyväksymässä EMKR Suomen toimintaohjelmassa 2014–2020. Toimintaohjelman lähtökohtana ovat aihepiirin kansalliset strategiset päämäärät ja niiden pohjalta on määritelty, miten rahoitusta jaetaan unionin prioriteettien kesken Suomessa.

Rahoituskaudella 2014–2020 on ensimmäistä kertaa rahoitettu yhdenmätyn meripolitiikan toimenpiteitä. Tässä arvioinnissa tarkastellaan niin rahoituksen toteutusta ja rahoitettavien toimenpiteiden valintaa kuin toteutettujen meripolitiikan toimenpiteiden vaikuttavuutta. Arvioinnin tavoitteena on tuottaa tietoa myös seuraavan ohjelmakauden valmisteluun ja käytäntöjen valintaan. Yhdenmätyn meripolitiikan toimenpiteitä ja rahoitusta ei ole arvioitu osana EKMR-ohjelman toimeenpanon jatkuvaa arviointia. Tämä on siis ensimmäinen arviointi aiheesta. Arvioinnin on tehnyt Gaia Consulting Oy.

1.2 Arvioinnin näkökulmat ja toteutus

Arvioinnissa tarkasteltiin toteutettujen toimenpiteiden vaikuttavuutta sekä toimenpiteiden valinnan ja menettelyiden toimivuutta.

Tarkastelu tehtiin Suomen EMKR-toimintaohjelman ja EMKR:n yhdenmätyn meripolitiikan varojen monivuotisen käyttösuunnitelman tavoitteiden pohjalta.

Arvioinnin tarkemmat näkökulmat ja arviointikysymykset olivat seuraavat:

1. Kuinka onnistunutta rahoituskohteiden valinta on ollut, ja kuinka toimivia siihen sovellettavat periaatteet ovat olleet suhteessa tavoitteisiin? Kuinka toimivia meripolitiikan rahoituksen kohdentamisen menettelyt ovat olleet suhteessa tavoitteisiin?

¹ Ohjelmakaudella 2021–2027 Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahasto EMKVR

Kysymyksen osalta tarkasteltiin, miten rahoituksen käyttö Suomessa suunniteltiin ja toteutettiin, millaisia periaatteita rahoituskohteiden valinnassa sovellettiin ja miten, sekä miten nämä periaatteet ovat suhteutuneet ohjelman tavoitteisiin. Lisäksi tarkasteltiin, millä menetelmin, mille tahoille ja miten onnistuneesti rahoitus jakautui, sekä ovatko rahoituspäätökset olleet perusteltuja.

2. Kuinka toimiva hankkeiden haku-, päätös- ja maksuprosessi on ollut rahoituksen hakijoiden kannalta?

Arviointikysymyksen osalta tarkasteltiin, kuinka sujuvana hankkeiden toteuttajat ovat kokeneet ohjelman haku-, päätös- ja maksuprosessin sekä raportoinnin ja ovatko hankkeiden toteuttajat saaneet riittävästi tietoa hankkeen sujuvaa hallinnointia varten.

3. Kuinka onnistunutta viestintä on ollut potentiaalisille hakijoille rahoitusmahdollisuuksista?

Viestinnän osalta tarkastelu rajattiin siihen, kuinka onnistuneena hankkeita toteuttaneet tahot pitivät ohjelman viestintää ja ovatko hankkeiden toteuttajatahot saaneet riittävästi tietoa ohjelman eri vaiheissa. Lisäksi arvioitiin yleisellä tasolla hankkeiden toteuttajatahojen tietoa ohjelmasta ja ohjelman viestintätoimintaa.

4. Kuinka vaikuttavia meripolitiikan toimenpiteet ovat olleet suhteessa asetettuihin tavoitteisiin?

Toimenpiteiden vaikuttavuuden osalta tarkasteltiin, miten toteutuneet hankkeet yhdessä ovat edistäneet ohjelman tavoitteita, ja miltä osin niille määritellyt tavoitetilat eivät ole toteutuneet.

Meripolitiikan ydinosat ja horisontaaliset tavoitteet (tai varojen kohdentamisen teemat), joihin toimenpiteiden onnistumista peilattiin, ovat meren tilan parantaminen, merialueiden valvonnan kehittäminen, merialueita koskevan tiedon ylläpito ja seuranta, merialuesuunnittelun edistäminen, meriosaamisen kehittäminen ja kansallisen meripolitiikan kehittäminen.

Toimenpiteiden vaikuttavuutta tarkasteltiin myös sen osalta, miten hankkeet ovat olleet yhteistyössä muiden alan hankkeiden kanssa, ovatko niihin liittynyt viranomais-ten välistä yhteistyötä ja onko niissä aktivoitu myös ulkopuolista rahoitusta.

Arvioinnissa hyödynnettiin monipuolisesti eri menetelmiä. Analyysi ja tiedonkeruu ajoittuivat syyskuun ja marraskuun 2022 väliselle ajalle.

Arvioinnin perustana oli aineisto, jonka valtioneuvoston kanslia toimitti arvioinnin käyttöön työn alussa. Aineisto käsitti EMKR Suomen toimintaohjelman 2014–2020, EMKR:n yhdenetyn meripolitiikan monivuotisen käyttösunnitelman 2016–2020 sekä yksivuotisten käyttösunnitelmien 2016–2017, 2018, 2019, 2020, 2021 ja 2022 lisäksi hankkeiden rahoitushakemukset, rahoituspäätökset sekä loppuraportit.

Kirjallista aineiston analyysiä täydennettiin ohjausryhmän haastattelulla ja kyselytutkimuksella. Meripolitiikan rahoituksen ohjausryhmää haastateltiin asiakkaan koollekutsumassa

etäkokouksessa. Haastattelussa tavoitteena oli vastata erityisesti arviointikysymykseen rahoituskohteiden valinnasta ja siinä sovelletuista periaatteista. Myös kysymykseen rahoituksen kohdentamisen menettelyistä haettiin ohjausryhmän näkemystä. Haastattelu toteutettiin puolistrukturoituna teemahaastatteluna ja keskustelun tukena hyödynnettiin virtuaalista Howspace-työskentelyalustaa. Haastattelu toteutettiin 25.10.2022 ja siihen osallistui kahdeksan ohjausryhmän jäsentä. Haastattelua ohjanneet kysymykset ovat tämän raportin liitteenä (liite 2).

Kyselyn tavoitteena oli tuottaa tietoa erityisesti arviointikysymyksiin hankkeiden haku-, päätös- ja maksuprosessista sekä viestinnän onnistumisesta ja täydentää tarkastelua meripolitiikan hankkeiden vaikuttavuudesta. Kysely toteutettiin verkkokyselynä ja osallistumiskutsu lähetettiin sähköpostitse kaikille päättyneitä hankkeita toteuttaneille tahoille, yhteensä 15 vastaanottajalle. Kaikille vastaanottajille lähetettiin yksi muistutusviesti, minkä jälkeen puuttuvia vastauksia tavoiteltiin vielä sähköpostitse ja puhelimitse. Kyselyyn vastasi 11 henkilöä (vastausprosentti 73 %). Koska osa tahoista on ollut yhteyshenkilönä useammassa hankkeessa, saadut vastaukset kattavat hyvin valtaosan arvioinnin piiriin kuuluvista 18 hankkeesta. Kyselyn kysymykset ja tulokset ovat raportin liitteenä (liite 3).

Arviointia toteutti Gaian asiantuntijoista koostuva arviointitiimi, joka järjesti sisäisiä työkokouksia säännöllisesti ja raportoi tilaajalle arvioinnin etenemisestä.

2 Arvioinnin kohde

Tässä työssä arvioitiin EMKR Suomen toimintaohjelman meripolitiikan toimenpiteiden rahoitusta ja vaikuttavuutta. Arvioinnin kohteena olivat siis niin rahoituksen käytännön menettelyt ja siihen liittyvä päätöksenteko, kuten rahoitettavien toimenpiteiden valinta, kuin itse toteutuneiden hankkeiden tai toimenpiteiden joukon aikaansaama vaikutus suhteessa rahoituskaudelle asetettuihin tavoitteisiin. Tarkkaa hankekohtaista vaikuttavuusarviota ei kuvata vaan hankkeita tarkasteltiin nimenomaan meripolitiikan yhteisiä tavoitteita vasten.

Meripolitiikan ydinosat ja horisontaaliset tavoitteet olivat

- meren tilan parantaminen,
- merialueiden valvonnan kehittäminen,
- merialueita koskevan tiedon ylläpito ja seuranta,
- merialuesuunnittelun edistäminen,
- meriosaamisen kehittäminen ja
- kansallisen meripolitiikan kehittäminen.

Tavoitteet toimivat varojen kohdentamisen kuutena teemana ja kunkin toteutetun hankkeen osalta on määritelty, mihin tavoitteeseen sen ensisijaisesti on tarkoitus vastata.

Meripolitiikan ydinosina nähtiin meren tilan parantaminen, merialueiden valvonnan kehittäminen, merialueita koskevan tiedon ylläpito ja seuranta sekä merialuesuunnittelun edistäminen. Näitä tukevia horisontaalisia tavoitteita taas olivat meriosaamispuhjan vahvistaminen ja kansallisen meripolitiikan kehittäminen.

Tavoitteet on johdettu osin Euroopan unionin meriä koskevista tavoitteista ja velvoitteista, kuten merialuesuunnittelu, joka perustuu jäsenmaita velvoittavaan direktiiviin. Kullekin tavoitteelle on määritelty tarkempi tavoitetilä ja tarpeet Euroopan meri- ja kalatalousrahaston yhdenntetyn meripolitiikan varojen monivuotisessa käyttösuunnitelmassa 2016–2020.

Yhdenntetyn meripolitiikan osalta EMKR toimintaohjelmaa on toteutettu hankkeita rahoittamalla. Tässä arvioinnissa tarkasteltiin kahdeksaatoista rahoitettua hanketta, jotka toteutettiin ajalla 2016–2021. Lisäksi rahoitettiin hankkeita, jotka rajattiin arvioinnin ulkopuolelle, sillä niiden toteutus oli arvioinnin alkaessa vielä käynnissä tai raportointivaiheessa.

Arvioinnissa tarkastelluille hankkeille myönnettiin rahoitusta yhteensä 8 284 545 euroa, josta toteutui eli hyväksyttiin maksettavaksi 7 834 314,17 euroa. Myönnetystä rahoituksesta 31 % kohdentui merialueiden valvonnan kehittämiseen, 28 % merialueita koskevien tietojen ylläpitoon ja seurantaan, 16 % meren tilan parantamiseen, 14 % merialuesuunnittelun edistämiseen, 11 % meriosaamisen vahvistamiseen ja 2 % meripolitiikan kehittämiseen. Hankkeet ja myönnetty rahoitus on listattu alla teemoittain ja kuvattu tarkemmin liitteessä 1.

Merialueiden valvonnan kehittäminen (2 420 350 €)

- Merellisen monialaonnettomuuden hallintajärjestelmän kehittäminen, Valvonta-1A
- Merellisen monialaonnettomuuden hallintajärjestelmän kehittäminen toteutusvaihe, Valvonta-1B
- Esiselvitys uudesta valvontateknologiasta ja sen soveltuvuustutkimuksesta, Valvonta-2A
- Kehityshanke uudesta valvontateknologiasta ja sen perusteella toteutettava soveltuvuustutkimus, Valvonta-2B
- Öljyntorjunnan operaatiotaitokonsepti (OILART), Valvonta-3

Merialuesuunnittelun edistäminen (1 126 000 €)

- Merialuesuunnittelun lähtötiedot ja koordinaatio, Suunnittelu-1
- Tulevaisuuskenaarioiden laatiminen Suomen merialueelle, Suunnittelu-2
- Kestävän sinisen kasvun alueelliset vuorovaikutteiset muutosfoorumit, Suunnittelu-3

Merens tilan parantaminen (1 321 000 €)

- Roskat pois!, Tila-1
- Mereisten avainelinympäristöjen suojele - toiminnallisuudesta arvottamiseen (MERIAVAIN), Tila-3
- Vedenalaisen melun vaikutusalueiden selvittäminen merialuesuunnittelun tarpeisiin ja haitallisten vaikutusten vähentäminen, Tila-4

Merialueita koskevien tietojen ylläpito ja seuranta (2 340 000 €)

- Suomen Meritietoportaali, Tieto-1

Meriosaamisen vahvistaminen (877 195 €)

- Meriklusterin yhteistyön ja vaikuttavuuden kehittäminen, Kehittäminen-1
- Meriklusterin osaamiskeskittymät - nykytilanne ja ratkaisukeskeinen kehittäminen (MEROS), Kehittäminen-2
- Meriosaamisen kehittäminen – Osaamistehdas, Kehittäminen-3
- Meriklusterin yhteistyöllä sinistä kasvua, Kehittäminen-4
- Meriklusteri–Yhteistyöllä uuteen nousuun, Kehittäminen-5

Meripolitiikan kehittäminen (200 000 €)

- Suomen Itämeri- ja kansallisen meripolitiikan kehittäminen, Poliitiikka-1

Meripolitiikan varojen käytöstä on päättänyt ohjausryhmä. Sen tehtävänä on ollut suunnitella rahoituksen käyttöä ensin varojen monivuotisessa käyttösuunnitelmassa, tarkentaa suunnitelmaa edelleen yksivuotisissa käyttösuunnitelmissa, esittää rahoitettavat toimenpiteet ja seurata niitä. Ohjausryhmässä ovat arvioinnin ajankohtana vuonna 2022 edustettuina valtioneuvoston kanslia, liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, ympäristöministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, valtiovarainministeriö, ulkoministeriö, sisäministeriö, puolustusministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö jäseninä. Sihteeristössä ovat olleet edustettuina valtioneuvoston kanslia, maa- ja metsätalousministeriö, sisäministeriö, ympäristöministeriö ja Varsinais-Suomen ELY-keskus. ELY-keskus on vastannut rahoituksen hallinnoinnista, rahoitettujen hankkeiden edistymisen sekä yleisesti hankkeiden laillisuuden valvonnasta.

Siinä missä EMKR Suomen toimintaohjelmassa 2014–2020 yhdennetyn meripolitiikan toimenpiteiden rahoitusta on kuvattu yleisellä tasolla, rahoituksen tavoitteita ja käytäntöjä tarkennettiin ja rahoituksen jakautuminen ohjelmakauden eri vuosille kuvattiin Euroopan meri- ja kalatalousrahaston yhdennetyn meripolitiikan monivuotisessa käyttösuunnitelmassa 2016–2020. Monivuotinen käyttösuunnitelma laadittiin osallistavasti ministeriöiden yhteistyönä ja sidosryhmätalaisyhteistyössä, ja päätöksen käyttösuunnitelmasta teki valtioneuvoston kanslia. Monivuotisessa käyttösuunnitelmassa kuvataan kansallisen meripolitiikan varojen kohdentamisen kuusi teemaa, yleiset periaatteet, rahoituksen jakautuminen ohjelmakauden vuosille sekä rahoitusprosessin menettelyt ja hallinnointi. Lisäksi se sisältää ohjausryhmän kokoonpanon ja kirjauksen arvioinnista. Rahoitusta jaettiin kahdella eri menettelyllä: suora-hankintana ja avoimella hakumenettelyllä.

Vuosittain ohjausryhmä laati yksivuotiset käyttösuunnitelmat, joista valtioneuvoston kanslia teki päätökset. (Rahoituskauden ensimmäinen, vuosien 2016–2017 käyttösuunnitelma käsittelee muista tarkemmista käyttösuunnitelmista poiketen kaksi vuotta, mutta sitä kuvaillaan tässä yksivuotisten käyttösuunnitelmien yhteydessä.) Yksivuotisissa käyttösuunnitelmissa kuvattiin toimenpiteistä hankekuvaus ja varattava rahoitus. Yksivuotisissa käyttösuunnitelmissa kuvattiin myös se, mitkä toimenpiteet suunniteltiin hankittavan suorahankintoina ja

minkä osalta avattaisiin avoin hakumenettely. Suorahankittavista toimenpiteistä kirjattiin edellisten lisäksi tuen saaja, vastuutaho ja hankkeen arvioitu kesto.

Valtioneuvoston kanslian yksivuotisesta käyttösuunnitelmasta tekemän päätöksen jälkeen maa- ja metsätalousministeriö teki päätökset avointen hakumenettelyjen avaamisesta. Saadut rahoitushakemukset arvioi tekniseltä osin ELY-keskus, joka myös valvoi hankkeiden rahoituksen käyttöä ja yleistä laillisuutta. Ohjausryhmän sihteeri laati päätösehdotuksen peilattuaan hakemuksia valintakriteereihin. Tämän jälkeen ohjausryhmä puolsi hankkeiden rahoittamista ja ELY-keskus teki rahoituspäätökset. Suorahankinnoissa hankkeelle määritelly toteuttajataho laati tarkennetun hankesuunnitelman, joka toimitettiin ELY-keskukselle ja tiedoksi ohjausryhmälle. ELY-keskus teki rahoituspäätöksen ja vastuutaholla oli mahdollisuus toteuttaa hanke itse tai kilpailuttaa se.

Yhdennetyt meripolitiikan osalta toimintaohjelman viestinnästä toimenpiteiden toteuttajille ja rahoituksen hakijoille on vastannut ELY-keskus, minkä lisäksi ohjelmasta on kerrottu maa- ja metsätalousministeriön ylläpitämällä merijalatalous.fi-verkkosivulla osana EMKR toimintaohjelman yleistä viestintää. Maa- ja metsätalousministeriö on viestinyt koko EMKR-ohjelmasta mutta ilman erityistä meripolitiikkapainotusta. Viestintäkanavana on toiminut myös valtioneuvoston kanslian Meripolitiikka-verkkosivu. Lisäksi toimintaohjelman ohjausryhmän jäsenet ovat viestineet rahoituksesta ja meripolitiikasta omille hallinnonaloilleen.

3 Meripolitiikan toimenpiteiden arviointi

3.1 Rahoituskohteiden valinta

Rahoituskohteiden valinnan arviointi perustuu aineiston analyysiin, ohjausryhmän haastatteluun ja niistä asiantuntijatyönä tehtyyn synteisiin. Käytössä olleet aineistot on kuvattu luvussa 1.2. Rahoituskohteiden valinnassa keskeisessä roolissa ovat olleet ohjausryhmän toiminta sekä varojen moni- ja yksivuotiset käyttösuunnitelmat. Suunnittelun ja valittujen menettelyiden onnistuneisuutta arvioitiin meripolitiikan tavoitteiden näkökulmasta.

Rahoitus on noudatellut yhteistyössä laadittua monivuotista ja tarkempia yksivuotisia käyttösuunnitelmia

Edellisessä luvussa kuvataan rahoituksen kohdentamisen suunnittelua EMKR Suomen toimintaohjelmassa ja edelleen varojen monivuotisissa ja yksivuotisissa käyttösuunnitelmissa. Rahoituskohteiden valinta tapahtui käytännössä moni- ja yksivuotisten käyttösuunnitelmien

laadinnan yhteydessä, ohjausryhmän ja osin sidosryhmätyönä. Laatimalla tarkennetut yksi-
vuotiset käyttösuunnitelmat ohjausryhmä halusi varmistaa, että se voi tarvittaessa reagoida
muutoksiin meripolitiikan toimintaympäristössä ja tarpeissa ja kohdentaa rahoitusta uudelle-
leen rahoituskauden aikana. Polku varojen käyttösuunnitelmista toteutettuihin toimenpiteisiin
on selkeästi nähtävissä, ja rahoituskausi on noudatellut hyvin käyttösuunnitelmia eli meripoli-
tiikalle asetettuja tavoitteita niin toimenpiteiden kuin yleisten periaatteiden osalta. Vain
EMKR Suomen toimintaohjelman 2014–2020 yleiset periaatteet – ilmastonmuutos, ympäris-
tövaikutukset, tasa-avo ja yhdenvertaisuus – eivät yhtä selkeästi ilmenny rahoituksen koh-
dentamisen menettelyissä.

Tavoitteet eli varojen kohdentamisen teemat on määritelty keskenään eritasoisesti

Varojen monivuotisessa käyttösuunnitelmassa kuvataan rahoituksen tavoitteet, joista osa
pohjautuu suoraan Euroopan unionin tavoitteisiin, ja osassa Suomella on ollut myös enem-
män omaa harkintavaltaa. Tavoitteet eli varojen kohdentamisen teemat ovat selkeästi lin-
jassa Euroopan unionin yhdenmisen meripolitiikan tavoitteiden kanssa ja ne kytketään moni-
vuotisessa käyttösuunnitelmassa myös aihepiirin muuhun politiikkakehitykseen. Tavoitteet
on kuitenkin määritelty keskenään jokseenkin eri tasoisesti, toiset tarkemmin ja toiset väl-
jemmin. Kuvauksissa heijastuu todennäköisesti, kuinka valmiiksi eri toimenpiteet oli suunnit-
teltu. Toimenpiteiden suunnittelun valmiusaste herättää myös pohdintaa, olisiko toimenpiteet
todennäköisesti toteutettu myös ilman EMKR-rahoitusta ja mikä on ollut EMKR-rahoituksen
tuoma lisäarvo tavoitteiden määrittelyssä. Taulukkoon 1 on koottu arvioinnin havainnot ta-
voitteiden määrittelyn tarkkuudesta.

Taulukko 1. Tavoitteiden määrittelyn arviointi

Tavoite	Arvio määrittelyn tarkkuudesta
Meren tilan parantami- nen	Avoimesti määritelty. Tavoitteen määrittely mahdollistaisi uudet avauk- set. Taustalla merenhoitosuunnitelman toimeenpano ja EU:n meristrate- giadirektiivi. Suomen toimintaohjelmaan kirjatut suojelualueisiin liittyvät indikaattorit eivät näy tavoitteessa.
Merialueita koskevien tietojen ylläpito ja seu- ranta	Tarkasti määritelty suorahankittavan hankkeen tasolle. Tarve todennä- köisesti tunnistettu jo ennen ohjelman laatimista, sillä hanke on määri- tely tarkasti jo monivuotisessa käyttösuunnitelmassa.

Meriosaamisen vahvistaminen	Väljemmin määritelty, ei määritelty toimenpiteitä tai toteuttajia. Hyödynnetty avointa hakumenettelyä. Mahdollistanut uudet avaukset.
Merialueiden valvonnan kehittäminen	Ei niin tarkasti määritelty. Joitain aikaisempia hankkeita ja viranomaisia mainitaan monivuotisessa käyttösuunnitelmassa.
Merialuesuunnittelun edistäminen	Tarkasti määritelty. Pakollinen ja säännelty prosessi. Taustalla EU-direktiivi.
Meripolitiikan kehittäminen	Tarkasti määritelty. Olisi todennäköisesti pyritty tekemään joka tapauksessa.

Ennalta tiedossa olevat tarpeet ovat heijastuneet sekä tavoitteiden määrittelyyn, että rahoituskohteiden valintaan

Meripolitiikan alalla ei ollut aiemmin ollut systemaattista poikkihallinnollista toimintatapaa. Ministeriöt ja muut tahot eivät olleet tehneet aiemmin yhteistyötä näin tiiviisti, joten sekä sisällöt että toimintamallit ovat muokkautuneet kauden aikana. Tästä johtuen on mahdollista, että tapauskohtaisella pohdinnalla on ollut alkuvaiheessa isompi rooli hankevalinnoissa ja rahoituksen suunnittelussa. On todennäköistä, että suunnitteluasteella kypsemät hankkeet ovat vaikuttaneet ohjelmakaudelle käyttöön valittuihin menettelyihin. Kun etukäteen on laadittu ohjelma tarpeiden pohjalta, on se todennäköisesti pohjistanut hankkeiden valintaa. Tässä mielessä rahoituskausi on ollut ohjelman sijaan lähempänä suunnitelmaa tehtävistä hankkeista. Suunnittelu ei siis ole välttämättä ollut tavoitelähtöistä, ohjelmallista, jossa ensin pohditaan ja määritellään tavoitteet ja sitten valitaan niitä palvelevat menetelmät.

Poikkileikkaavat periaatteet ilmastonmuutos, ympäristövaikutukset, tasa-avo ja yhdenvertaisuus eivät näy hankevalinnassa

EMKR Suomen toimintaohjelmassa 2014–2020 käsitellään kahdenlaisia yleisiä periaatteita: sovellettavia yleisiä ennakkoehtoja, jotka vaikuttavat koskevan erityisesti rahoituksen suunnittelua, sekä horisontaalisia periaatteita, jotka liittyvät selkeämmin toteutettaviin toimenpiteisiin. Sovellettaviin yleisiin ennakkoehtoihin kuuluvat esimerkiksi syrjinnän torjunta, laki julkisista hankinnoista, sukupuolten tasa-arvo ja kestävä kehitys. Toimintaohjelmassa todetaan, että ”yleiset ennakkoehdot on Suomen osalta täytetty”. Meripolitiikalle ei ole asetettu erillisiä omia ennakkoehtoja. Horisontaalisissa periaatteissa ovat niin ikään mm. miesten ja naisten

välisen tasa-arvon edistäminen ja kestävä kehitys sekä erikseen määritelty ilmastonmuutokseen liittyvän tuen ohjeellinen määrä. Toimintaohjelmassa on rajattu pois sukupuolten tasa-arvoon liittyvät toimet tai mittarit eikä aihe näy hankkeiden toteutuksessa. Näkökulma olisi ollut perusteltua sisällyttää ainakin osaamisen kehittämiseen liittyviin hankkeisiin. Meripolitiikan tavoitteet ja rahaston toiminta sinällään tukevat hyvin kestävä kehityksen toteutumista. Ei kuitenkaan ole käynyt ilmi, onko hankevalinnan yhteydessä arvioitu rahoitettavan toiminnan ympäristövaikutuksia, kuten toimintaohjelmassa linjataan tehtävän. Luonnonvarakeskus ja Suomen ympäristökeskus ovat yhdessä toteuttaneet ohjelmakauden ennakoarvioinnin ja SOVA-arvioinnin, mutta jää epäselväksi, onko arvioinnilla ollut vaikutusta hankevalintaan. Ilmastonmuutokseen liittyvän tuen määrälle annetaan toimintaohjelmassa tavoitekerroin, mutta ilmastonäkökulmat eivät näy hankkeiden toteutuksessa. Jää epäselväksi, ovatko horisontaaliset periaatteet ohjanneet hankevalintaa ja onko niiden toteutumista seurattu.

Suorahankintaa on hyödynnetty varmistamaan tuloksia meripolitiikan ensimmäisellä ohjelmakaudella

Yhdennetyn meripolitiikan tavoitteena on toisaalta tukea merten kestävä käyttöä ja toisaalta kehittää meriin liittyvää päätöksentekoa. Näin ollen toimenpiteiden on toivottu luovan merellisille elinkeinoille pitkäkestoisia hyötyjä sekä edistävän viranomaissektoreiden välistä yhteistyötä ja hallinnon vaikuttavuutta. Kauden aikana rahoitetut hankkeet on useimmiten hankittu suorahankintana (20 hanketta) ja avointa hakumenettelyä on käytetty vähemmän (7 hanketta). Suorahankintoihin painottunutta menettelyä on pidetty perusteltuna, sillä ensimmäisellä meripolitiikan rahoituskaudella on toisaalta ollut tarvetta saada aikaan toimenpiteitä, jotka luovat perustaa myöhemmille meripolitiikan toimenpiteille ja ovat siksi tarkasti määriteltäviä. Osa toimenpiteistä on liittynyt kiinteästi tietyn viranomaisen tehtäviin tai toiminta-alueeseen, esimerkiksi merivalvonnan kehittäminen Rajavartiolaitoksen ja meren roskaantumisen vähentäminen Suomen ympäristökeskuksen. Toisaalta suorahankinnat on nähty myös alkuvaiheen avointa hakua riskittömämpänä vaihtoehtona. Toimenpiteitä on myös ketjutettu niin, että ensin on rahoitettu esimerkiksi selvitysvaihe ja sitä on seurannut jatkotoimenpide, joka saman toteuttajan on ollut tarkoituksenmukaista tehdä. Näin on saatu meripolitiikkaan sitoutettua relevantteja tahoja ja toisaalta toimenpiteistä on muodostunut laajoja kokonaisuuksia, mikä on lisännyt niiden vaikuttavuutta.

Poikkihallinnollinen yhteistyö rahoituskohteiden valinnassa on tuonut lisäarvoa ja vahvistanut strategista suunnittelua

Ohjausryhmän toiminta ja rahoituskohteiden valinta poikkihallinnollisena yhteistyönä on mahdollistanut meripolitiikan toimenpiteiden laaja-alaisuutta ja edesauttanut yhdennetyn meripolitiikan tavoitetta viranomaissektoreiden yhteistyön lisäämisestä. EMKR yhdennetyn meripolitiikan rahoituksesta on nähty olleen erityistä hyötyä hallinnonalojen väliin jäävissä teemoissa, joille rahoituksen löytäminen muualta olisi voinut olla hankalaa. Esimerkkejä sektorirajat ylittävistä, merelliset alat ja ympäristön laajasti kattavista ja meripolitiikalle perustaa luovista toimenpiteistä ovat olleet meritietoportaali Itämeri.fi:n perustaminen sekä merialue-suunnittelu.

Varojen käyttö on toteutunut perustellusti – seuraavalla kaudella voi harkita uusien avauksien vahvistamista

EMKR Suomen toimintaohjelman rahoituskausi ajoittui vuosille 2014–2020 mutta meripolitiikan osalta rahoitus käynnistyi vuonna 2016, kun monivuotinen ja ensimmäinen yksivuotinen varojen käyttösuunnitelma oli saatu laadittua. Ohjausryhmä piti kauden hidasta käynnistymistä harmillisena mutta ei arvioinut sen vaikuttaneen koko rahoituskauden aikaansaannoksiin – rahoitetut toimenpiteet ovat edenneet suunnitellusti. Ohjausryhmän arvion mukaan tapa toimia on parantunut rahoituskauden aikana, minkä ohjausryhmä arvioi heijastuneen hankevalintoihin.

Rahoitusta myönnettiin yhteensä noin 8,25 miljoonaa euroa tässä tarkastelluissa hankkeissa. Yhdennettyä meripolitiikkaa koskevien hankkeiden taloudellisen indikaattorin tavoitteeksi vuodeksi 2018 oli asetettu 2,5 miljoonaa euroa ja vuodeksi 2023 lähes 10,5 miljoonaa euroa. Välitavoitteeseen voidaan katsoa päästyn ja lopputavoitteen saavuttaminen on todennäköistä. Toimintaohjelmassa välitavoite asetettiin suhteellisen alhaiseksi ennakoiden rahoituskauden alun viivästymistä. Toisaalta varojen moni- ja yksivuotisissa käyttösuunnitelmissa varojen käyttö on suunniteltu etupainotteiseksi, jotta rahoitettavilla toimenpiteillä ehdittäisiin saada aikaan vaikuttavuutta jo ohjelmakauden aikana, ja näin rahoitusta on toteutettukin. Arvioinnin toteutusaikana käynnissä olevia hankkeita on edelleen käynnissä tai raportointivaiheessa yhteensä 9 kpl.

EMKR Suomen toimintaohjelmassa 2014–2020 on määritelty muutamia tuotosindikaattoreita. Esimerkiksi meritietoon liittyviä hankkeita on toivottu toteutettavan yhteensä 20 kappaletta, joista kymmenen vuoteen 2018 mennessä, ja merivalvontaan liittyviä viisi, joista kaksi vuoteen 2018 mennessä. Meritietoon liittyviä hankkeita on toteutettu vain yksi varsin laaja hanke kymmenen sijaan. Merivalvonnan alla taas on toteutunut tavoitellut viisi hanketta. Toimintaohjelmassa todetaan, että hankkeiden määrätavoitteet on tarkoituksella asetettu alas, koska toiveena on ollut saada kokonaisvaltaisia ja laajasti vaikuttavia hankkeita. Poliittikahankkeissa keskittyminen ja suorahankinta voivat olla hyvä vaihtoehto – avoin kilpailutus tai hankkeiden määrä ei ole itseisarvo. Kuitenkin, jos halutaan uusia avauksia ja lisäarvoa, jota valtio ei saa omalla budjettirahoituksella tehtyä, voi avoin menettely toimia paremmin.

3.2 Rahoitusprosessin menettelyt ja viestintä

Rahoitusprosessin menettelyjen ja viestinnän arvioinnissa on tukeuduttu lähinnä hankevas-
taavien kyselyyn. Arviointiin liittyy epävarmuustekijöitä, sillä kyselyyn vastasi 15 hankevas-
taavasta 11 ja näkemykset perustuvat näin ollen rajattuun joukkoon vastaajia. Kyselyn kysy-
mykset ja tulokset ovat liitteessä 3.

Haku-, päätös- ja maksuprosessien menettelyt ovat pääosin olleet toimivia

Yleisesti hankkeiden toteuttajat pitivät ohjelman haku-, päätös- ja maksuprosessia onnistuneena ja koki saaneensa riittävästi tietoa ohjelmasta ja rahoitusmahdollisuuksista.

Rahoituksen tavoitteiden viestinnässä ja hakuohjeiden selkeydessä nähtiin jonkin verran kehittämisen varaa. Yli puolet hanketoteuttajista pitivät tavoitteita ja hakuohjeita täysin tai suurimmilta osin selkeinä, mutta noin neljännes hankevastaajista oli kokenut haasteita ohjeiden ymmärtämisessä. Hankevastaavat kokivat kuitenkin saaneensa ELY-keskukselta riittävästi tukea sujuvaa hallinnointia varten, ja yhteydenpito ELY-keskuksen kanssa oli suurimmilta osin sujunut.

Rahoituspäätökset olivat hankevastaavien mielestä hyvin perusteltuja. Tosin on huomioitava, että kyselyyn vastasi vain myönnettyjen hankkeiden toteuttajia, ja lisäksi noin puolet vastaajista olivat suorahankittujen hankkeiden vetäjiä, jolloin rahoituspäätösten perusteluille ei ole ollut tarvetta. On oletettava, että vastaukset eivät kerro koko totuutta.

Positiivista on, että rahoituspäätöksiä pidettiin pääosin riittävän nopeina, eikä asian kohdalla koettu juurikaan ongelmia.

Myös rahoituksen maksatukset sujuivat ongelmitta. Vain haun ja rahoituksen teknisen järjestelmän kanssa oli koettu haasteita. Vain noin puolet hakijoista olivat tekniseen toteutukseen, eli Hyrrä-järjestelmään tyytyväisiä, ja noin neljänneksellä oli ollut selkeitä ongelmia teknisen järjestelmän kanssa.

Viestintä on vastannut yksittäisten hankkeiden tarpeisiin, mutta ei ole tukenut kokonaisuuden kehitystä riittävästi

Kyselyn vastaajat kokivat saaneensa riittävästi tietoa toimintaohjelmasta ja mahdollisuuksista hakea rahoitusta. Vastaajat kertoivat kuulleensa rahoitusohjelmasta ennen kaikkea omien verkostojensa kautta. Kyselyvastauksista ilmenee myös, etteivät kaikki toteuttajatahot ole tienneet, mihin tavoitetaan oma hanke liittyä. Hanketoiminnan kytkös meripolitiikan toimenpiteisiin ei siis ole ollut täysin selkeä.

Kokonaisuuden ymmärtäminen ei kuitenkaan ole hanketoteutuksen edellytyksenä ja koska avoimia hakumenettelyjä toteutettiin rahoituskaudella vähän, jää yleisen hauista viestimisen merkitys verraten vähäiseksi toimenpiteiden vaikuttavuuden kannalta.

Yhteistyön edistämisen tavoite meripolitiikassa olisi kuitenkin hyötynyt siitä, että hankkeen toteuttajat hahmottavat selkeästi roolinsa osana meripolitiikan kokonaisuuden edistämistä. Näin hankkeiden toteuttajat voisivat myös paremmin tunnistaa yhteistyömahdollisuuksia muiden toimijoiden kanssa sekä viestiä tästä kokonaisuudesta omissa verkostoissaan.

Yhdennetyn meripolitiikan viestinnässä olisi muiltakin osin kehittämisen varaa. Systemaattista julkista viestintää on ilmeisesti tehty vain vähän ja ilman varta vasten laadittua viestintästrategiaa, eikä arvioinnin lähdeaineistossa juuri käsitellä tehtyjä viestintätoimenpiteitä.

3.3 Toimenpiteiden vaikuttavuus

Toimenpiteiden vaikuttavuutta arvioitiin tässä työssä varsin yleisellä tasolla ja kokonaisuutena. Hankekohtaista vaikutusten ja vaikuttavuuden arviointia ei suoritettu. Vaikuttavuutta tarkasteltiin ohjelman tavoitetiloja vasten ja hyödyntäen päätyneiden hankkeiden loppuraportteja sekä arviointitiimin muuta osaamista meripolitiikan toimeenpanosta Suomessa. Seuraavassa annetaan lyhyt arvio siitä, miten hankkeet yhdessä ovat edistäneet ohjelman tavoitteita, ja miltä osin niille määritellyt tavoitetilat eivät ole toteutuneet. Lisäksi pohditaan hankeraporteissa saatavilla olevan tiedon perusteella, miten hankkeet ovat olleet yhteistyössä muiden alan hankkeiden kanssa, onko niihin liittynyt viranomaisten välistä yhteistyötä ja onko niissä aktivoitu myös ulkopuolista rahoitusta. On huomioitava, että jokaisen tavoitetilan kohdalla oli arvioinnin aikana vielä käynnissä olevia hankkeita, joita ei arvioitu. Toimenpiteiden tarkastelu tällä tasolla antaa perusteltua tietoa ohjelmakokonaisuuden suuntaamisen tarkoituksenmukaisuudesta ja siten vaikuttavuuden edellytyksistä, mutta ei välttämättä yksittäisten hankkeiden onnistumisesta.

Rahoituksella toteutettuja toimenpiteitä arvioidaan suhteessa rahoituksen ydin- ja horisontaalisiin tavoitteisiin ja tavoiteltuihin yleisiin periaatteisiin. Muutamia indikaattoreita toimenpiteille on annettu myös EMKR Suomen toimintaohjelmassa 2014–2020 ohjelman tuloskehkeyksessä ja ne käsitellään teemojen alla.

Ohjelmakaudelle asetettujen tavoitteiden yhteydessä on joissain tapauksissa kuvattu melko tarkalla tasolla myös itse tavoitteen saavuttamiseksi toteutettavia hankkeita, jo monivuotisessa käyttösuunnitelmassa. Ne hankkeet, joista on ollut jo ohjelmakauden alun suunnitelmavaiheessa tietoa, ovat olleet paremmassa lähtötilanteessa saavuttaa vaikuttavuutta. Tästä johtuen hankkeiden vaikuttavuuden vertailu keskenään asettaa ne epätasa-arvioiseen asemaan. Esimerkki suunnitteluvaiheessa tarkkaan määritellystä hankkeesta on ollut Meritietoportaali.

Yhteistyön arvioinnissa on huomioitu pandemia-ajan mahdollisesti aiheuttamat haasteet.

Merialueiden valvonnan kehittäminen

Kuudesta tavoitetilasta merialueiden valvonnan kehittämistä on rahoitettu eniten tällä rahoituskaudella (lähes kolmasosa koko rahoituksesta). Teemassa on toteutettu viisi hanketta, joista osa on ollut jatkoa toisilleen. Yksi merialuevalvonnan yhteistä tietojenvaihtoympäristöä käsittelevä hanke on vielä käynnissä, eikä sisällytetty tähän tarkasteluun.

Hankkeissa on tehty yhteistyötä, tiedonvaihtoa, kehitystyötä ja uuden teknologian käyttöönottoa eli hankekokonaisuus vastasi tavoitetilaan kattavasti. Yksi viidestä hankkeesta ei toteutunut suunnitelman mukaisesti, minkä vuoksi se ei saavuttanut kaikkia tavoitteitaan. Hankkeiden vaikutuksia tavoiteltuun viranomaisresurssien yhteiskäyttöön, johtamistoimintaan ja kustannustehokkuuteen ei voitu päätellä hankkeiden loppuraporteista. On mahdollista, että hankkeissa ei ole ehditty saada näyttöä toteutuneesta resurssien yhteiskäytöstä,

vaikka hankkeen tuloksena yhteiskäyttöisyys olisikin mahdollistettu. Myös kustannustehokkuuteen ja johtamisen tehostamiseen liittyvät hyödyt voivat toteutua vasta viiveellä. Tavoiteta on näiden osatavoitteiden osalta ollut toteutukseen nähden liian kunnianhimoisen.

Relevanttien tahojen kesken tehtiin yhteistyötä ja edistettiin sen jatkuvuutta. Joiltain osin yhteistyö olisi ehkä voinut olla laajempaakin, mutta toisaalta merialueiden valvontaan liittyvät teemat ovat selkeästi muutaman viranomaisen vastuualuetta.

Yhdessä hankkeessa viidestä kansainvälinen aspekti jäi pandemian takia suunniteltua pienemmäksi. Pandemia on toisaalta ajoittunut ohjelmakauden loppuun, joten pandemian vaikutus koko ohjelmakautteen ei liene tavoitetilaan nähden liian merkittävä.

EMKR Suomen toimintaohjelman 2014–2020 tavoitteena oli toteuttaa lukumäärällisesti viisi merivalvonnan hanketta. Näin monta hanketta tosiaan rahoitettiin, mutta on kyseenalaista, onko tällainen indikaattori todella vaikuttavuuden kannalta järkevä tarkasteltava.

Merialuesuunnittelun edistäminen

Tämän tavoitetilan alla toteutettiin 3 hanketta (14 % rahoituksesta). Hankkeet liittyivät toisiinsa ja merialuesuunnittelun kokonaisuuteen. Merialuesuunnitelmat saatiin toteutettua aikataulussa ja tämä tukee pitkäjänteistä suunnittelua sekä merialuepolitiikan toteuttamista.

Ihmistoimintojen ja luonnonsuojelun yhteensovittaminen oli tärkeä päämäärä tässä tavoitetilassa. Merialuesuunnittelu keskittyy ihmistoimintoihin merialueilla ja vaikka ympäristöarvot on huomioitu, ei merialuesuunnittelun voida arvioida lisäävän merialueiden suojelua. Itse merialuesuunnitelmien laatiminen ei välttämättä vielä edistä myöskään aitoa yhteensovittamista, vaikka toki luo sille edellytyksiä. Merialuesuunnittelun tulevaisuuskenaarioissa on kartoitettu tulevia meren tilaan kohdistuvia paineita.

Yhteistyötä merialuesuunnittelussa on tehty runsaasti, mutta osittain relevantteja osapuolia vaikuttaa jäädyn myös tavoittamatta prosessissa. Toisaalta tämä on yleisempi haaste kaavoitusprosesseissa, eikä liity erityisesti merialuesuunnitteluun.

Merialuesuunnittelussa on lisäksi tehty yhteistyötä myös muita tavoitetiloja edistävien hankkeiden, kuten Meriavain-hankkeen ja Meritietoportaalien, kanssa.

Merentilan parantaminen

Tässä tarkastelussa oli mukana kolme rahoitettua hanketta (16 % rahoituksesta). Hankkei-

den teemoina oli vedenalainen melu, roskaantuminen sekä arvokkaat vedenalaiset luontotyypit. Lisäksi kokonaisuudessa toteutetaan peräti viisi hanketta, jotka eivät sisälly tähän arviointiin². Kokonaisuuden vaikuttavuuden tarkastelu jää tältä osin kovin puutteelliseksi.

Tavoitetila oli yksi laajimmin määritellyistä ja kunnianhimoisimmista, mutta sitä ei ole ollut tarkoituskaan toteuttaa yksinomaan EMKR:n meripolitiikkarahoituksen voimin. Lisäksi hyvän tilan saavuttaminen erityisesti rannikkovesissä edellyttää toimia maalla, kuten vesienhoitosuunnitelmien toimeenpanoa. Tältä osin vesipuidedirektiivistä tulevaa hyvän tilan tavoitetta ei ole onnistuttu saavuttamaan.

Lisäksi on todettava, että roskaantumisen ja vedenalaisen melun osalta ei olisi mitenkään ollut mahdollista yksittäisellä hankkeella päästä vähentämään haitallisia ympäristövaikutuksia sille tasolle, että niiden osalta olisi saavutettu hyvää tilaa. Vedenalaisten avainluontotyyppien osalta hanke vasta määritti ja kartoitti niitä. Osa suunnitelluista toimista hankkeissa on myös jäänyt tekemättä.

Toisaalta hankkeissa on onnistuttu tuottamaan meriympäristöä koskevaa tietoa sekä osittain edistettyä ympäristöhaittoja lieventävää ja ehkäisevää työtä. Pisimmälle päästiin, kun tuotettiin tiekartta kohti roskatonta merta.

Viranomaisyhteistyötä on tehty sekä osana hankkeiden toteutusta että niiden ohjausryhmissä. Yhteistyö muiden hankkeiden kanssa on ollut vähäistä – sitä tehtiin vain yhdessä kolmesta hankkeesta. Avainluontotyyppihankkeessa tehtiin yhteistyötä sekä EMKR-toimintaohjelman alaisen, meripolitiikan teemaan kuulumattoman merisuojeluhankkeen että EMKR-ohjelman ulkopuolisten hankkeiden kanssa.

Meritieto

Tämän tavoitetilan alla toteutettiin arviointiin mennessä yksi hanke, jossa laadittiin meritietoportaali (Itämeri.fi). Hankkeen rahoituksen osuus meripolitiikan kokonaisuudesta oli kuitenkin 28 %. Täten tämän hankkeen merkitys on kokonaisuuden kannalta huomattavan suuri. Lisäksi toinen hanke on vielä käynnissä³.

Hankkeen loppuraportissa toteutuksen on arvioitu onnistuneen hyvin ja portaalin toteuttavan tarkoituksensa. On ehditty saada jo näyttöä siitä, että sivustoa on myös käytetty. Tavoitetilan kuvauksessa on mainittu, että on ollut tarkoitus, että meritietoportaalin sisältöjä hyödynnettäisiin nimenomaan liiketoiminnassa, tutkimuksessa, merialuesuunnittelussa ja muussa päätöksenteossa. Vaikuttavuuden osalta tiedetään, että sivustolla on merkittävä vuosittainen kävijämäärä (noin 200 000), joskaan ei tiedetä, mihin kävijät ovat hyödyntäneet tietoa. Noin

² Arvioinnin ulkopuolelle jäävät hankkeet ovat: Merialuesuojelun tehostaminen ja huomioon ottaminen merialuesuunnittelussa (Tila-2), Harmaat jätevedet ja ruokajäte (Tila-5), Öljynpäästön aiheuttaman vahingon tai sen vaaran huomattavuuden kriteerit (Tila-6), Vastuullisuusoppia tuleville merenkulkijoille – Meriklaari (Tila-7), sekä Clean up Åland 100 (Tila-8)

³ Arvioinnin ulkopuolelle jää hanke Itämeri.fi merilukutaidon välineenä (Tieto-2).

80 % käyttäjistä on ns. suuren yleisön edustajia, joten hyödyntämisen tuottamasta lisäarvosta ei ole tietoa. Palvelun vaikuttavuusarvioinnissa nähtiin, että palvelua käyttävät suuren yleisön lisäksi tavoitteiden mukaisesti viranomaiset, oppilaitosten henkilökunta ja opiskelijat sekä yritysten ja kansalaisjärjestöjen edustajat. Vaikuttavuusarvioinnin toteutti SYKE yhteistyössä ulkoisen kumppanin kanssa.

Viranomaisyhteistyö on toteutunut hankkeessa selkeästi, sillä se on toteutettu usean julkisen organisaation yhteistyönä. Meritietoa tuottavien laitosten yhteistyö oli hankkeessakin tavoitteena ja toteuttajat arvioivat sen onnistuneen. Yhteistyötä muiden hankkeiden kanssa on mitä ilmeisimmin tehty ja portaali sisältää aineistoa aiemmin toteutetuista hankkeista tai linkkejä niihin.

Meriosaamisen vahvistaminen

Tämän tavoitetilan rahoitusosuus oli pienehkö (11 %) ja jaettu viidelle hankkeelle. Lisäksi yksi eurooppalaisten merialueiden yhteistyötä koskeva hanke oli arvioinnin aikana käynnissä, eikä sisällytetty tähän tarkasteluun. Meriosaamisen vahvistamisen tavoitetila on määritelty varsin ylätasolla. Vaikka se on tavoitteena tärkeä ja hyvä, ei sen saavuttaminen tällä rahoituksella ole ollut realistista.

Hankkeet ovat itse arvioineet onnistuneensa hyvin yhteistyön ja verkostoitumisen tavoitteissa, myös kansainvälisesti. Hankkeilla on tavoiteltu niin koulutuksen kehittämistä kuin tiedon jakamista ja yhteistyötä sekä kartoitettu kehittämistarpeita. Yhteistyötä on hankkeissa toteutettu runsaasti, myös kansainvälisesti.

Jää kuitenkin epäselväksi, ovatko hankkeet edistäneet tavoitetilan muita tarkoituksia eli luo- neet uudenlaisia yritysten ja julkisen sektorin kumppanuuksia, parantaneet hallinnon ja tutkimuksen vaikuttavuutta sekä edistäneet nimenomaan liiketoimintojen kasvua. Osaamisen jatkuvuuden turvaamiseen ja tutkimuksen vaikuttavuuteen ei nähdä juuri vastatun hankeko- konaisuudella.

Tutkimuksen vaikuttavuuteen on yleisemminkin vaikea vaikuttaa tässä arvioidulla rahoituk- sella, koska tutkimusprioriteetit laaditaan suurelta osin yliopistoissa ja tutkimuslaitoksissa sekä isojen tutkimusrahoittajien ohjelmarahoituksen kautta. Osaamisen systemaattisessa kehittämisessä taas tarvittaisiin tiivistä yhteistyötä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa.

Meripolitiikka

Tavoitetila on korkealla ja sen sisältö laveasti määritelty erityisesti siihen nähden, että rahoitusosuus on ollut hyvin pieni, vain noin 2 % yhdenmety meripolitiikan kokonaisuudesta.

Tässä arvioinnissa huomioitun, jo päättyneen hankkeen tuloksena olivat Valtioneuvoston periaatepäätös Suomen Itämeren alueen strategiasta (15a/2017) 2.11.2017 sekä Valtioneu- voston periaatepäätös Suomen meripolitiikan linjauksista (2019:4) 24.1.2019. Nämä edisti- vät tavoitetilan toteutumista hyvin. Lisäksi tilaisuudet niin kotimaisille kuin ulkomaisille sidos- ryhmille ovat todennäköisesti vahvistaneet yhteistä käsitystä kansallisesta meripolitiikasta ja sitoutumista siihen. On myös huomattava, että toimintaa on jatkettu Meripolitiikan kehittämi- nen (Politiikka-2) -hankkeessa, joka on vielä käynnissä ja jota ei käsitellä tässä arvioinnissa.

Tämän arviointihankkeen puitteissa ei ole arvioitu Itämeri-strategian ja Suomen meripolitiikan linjausten sisältöjä ja niiden vaikuttavuutta. Kunnianhimoiseen tavoitelaan nähden on kuitenkin selvää, ettei vasta laadittu meripolitiikka ole voinut vielä saavuttaa tavoitteitaan olla ”kokonaisvaltainen ja tavoitteellinen”, ”edistää kestävä kasvua ja hyvän tilan saavuttamista” eikä että se ”mielletään tärkeäksi osaksi Suomen kansantaloutta ja turvallisuutta”.

On oletettava, että tällä rahoituskaudella on vasta saatu luotua perusteet tällaiselle meripolitiikalle. Tavoitteen muotoilu jättää myös avoimeksi sen, kenen tulisi mieltää meripolitiikka tärkeäksi, joten vaikuttavuutta on tämän osalta mahdoton arvioida. Viestinnän keinoin olisi ollut mahdollista lisätä rahoituksen avulla toteutetun työn vaikuttavuutta ja tunnettua.

Meripolitiikka-tavoitteen osalta on kuitenkin tärkeä tiedostaa, että yhtenä tuloksena voidaan pitää myös sitä uudenlaista keskustelua ja yhteistyötä hallinnonalojen välillä, jota EMKR yhdennetyn meripolitiikan koko kokonaisuus on synnyttänyt. Ohjelmasta rahoitetun toiminnan lisäksi koko ohjausryhmän toiminta itsessään on palvellut tavoitetta lisätä viranomaisyhteistyötä.

Lopuksi on tärkeä muistaa myös, että tavoitteiden toimenpiteiden välillä on jonkin verran synergioita, vaikka yhteistyötä olisi voinut olla enemmänkin. Esimerkiksi Meriklusteri-hankkeet ovat edesauttaneet myös meripolitiikkaan liittyvän tavoitteen saavuttamista, vaikka niiden ensisijainen tavoite on liittynyt osaamisen vahvistamiseen.

4 Yhteenveto ja johtopäätökset

Tässä arvioinnissa on tarkasteltu Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (EMKR) Suomen toimintaohjelman 2014–2020 yhdennetyn meripolitiikan toimenpiteitä. Arvioinnissa on tarkasteltu sekä toteutuksen toimivuutta (rahoituskohteiden valintaan ja rahoitukseen liittyvät prosessit) sekä toiminnan vaikuttavuutta yhdennetyn meripolitiikan tavoitteiden edistämisessä. Tähän lukuun on koottu arvioinnin päätulokset yhteenvetona sekä laadittu johtopäätöksiä toiminnan kehittämiskohteista.

EMKR yhdennetyn meripolitiikan toimenpidetkokonaisuus on luonut uudenlaista poikkihallinnollista viranomaisyhteistyötä. Yhdennetyn meripolitiikan toimenpiteitä on kaudella 2014-2020 rahoitettu ensimmäistä kertaa. Sen merkittävimpiin tuloksiin voi laskea, että ylipäänsä on luotu yhteistä strategista suunnitelmaa sekä säännöllistä poikkihallinnollista keskustelua tavoitteista ja tarvittavista toimenpiteistä. Itse ohjausryhmän toiminta sekä meripolitiikan tavoitteen koordinointi on osoittautunut arvokkaaksi. Myös muissa toimenpidetkokonaisuuksissa on luotu edellytyksiä tulevaisuuden vaikuttavammalle meripolitiikalle.

Tavoitteisiin nähden ohjelman koordinointi- ja rahoitusprosessit ovat olleet pääosin toimivia. Rahoituskohteiden valinnoissa ja prosesseissa on jonkin verran näkynyt uuden yhteistyön käynnistämisen haasteita, joista on raportoitu sekä ohjausryhmän että hanketoiteuttajien taholta. Tavoitteiden määrittelyyn ja rahoituskohteiden valintaan ovat heijastuneet ennalta tiedossa olleet tarpeet ja verkostot, mutta toiminnan suuntaaminen on kuitenkin ollut

tarkoituksenmukaista. Joitakin kehityskohtia on raportoitu haku-, rahoitus- ja maksuprosessien viestintään ja tekniseen toteutukseen liittyen; kriittisistä ongelmista ei kuitenkaan ole havaintoja. Rahoituksen toimintamallit ovat olleet sekä ohjausryhmän että hanketoteuttajien mielestä perusteltuja ja pääosin toimivia. Toimintaa on myös pyritty kehittämään rahoituskauden aikana ja arvioinnin tuloksena voi todeta, että toiminnalla on onnistuttu luomaan edellytyksiä yhä vaikuttavammalle yhteistyölle jatkossa.

Jokaisessa teemassa on toteutettu relevantteja ja onnistuneita hankkeita, mutta tavoitilojen toteutumiseen on vielä matkaa. Rahoituskaudella on edistetty merialueiden valvontaa ja merialueita koskevan tiedon ylläpitoa ja seurantaa, merialuesuunnittelua sekä kansallista meripolitiikkaa, meren tilan parantamista sekä meriosaamisen kehittämistä. Jokaisen teeman toiminnan vaikuttavuutta on tässä selvityksessä voitu arvioida varsin yleisellä tasolla. Lisäksi arviointi on tehty ajankohtana, jolloin hankkeita on vielä ollut toteutuksessa. Selkeää näyttöä on kuitenkin siitä, että kaikissa teemoissa on vielä matkaa tavoitetilan saavuttamiseen. Joidenkin teemojen osalta näkyy myös selkeä kuilu tavoitteiden ja käytössä olevien toimenpiteiden välillä. Kunnianhimoisten tavoitetilojen asettaminen on sinänsä ollut perusteltua ja positiivinen viesti – se tarkoittaa kuitenkin myös sitä, että EMKR-rahoituksella tulisi voida edistää tavoitteen kannalta riittävän relevantteja ja vaikuttavia toimenpiteitä.

Viestinnässä ja sidosryhmäyhteistyössä on onnistuttu vain osittain. Vaikuttavuuden saavuttamisessa viestinnällä ja sidosryhmäyhteistyöllä on aivan oleellinen rooli, sillä yhteistä meripolitiikkaa ei voi tehdä ilman sektoreita ylittävää dialogia ja yhteisymmärrystä. Menneellä kaudella itse ohjausryhmän työn lisäksi erityisesti valtioneuvoston kanslian koordinoimat meripolitiikan prosessit sekä yleiset tilaisuudet on koettu hyödyllisinä. Systemaattista viestintäsuunnitelmaa ei ole kuitenkaan laadittu ja viestintä on jäänyt osin tapauskohtaiseksi ja pistemäiseksi. Tästä kertoo myös havainto, että EMKR-ohjelma on onnistunut vain puutteellisesti luomaan hankkeiden välistä yhteistyötä. Arvioinnin toteuttaman kyselyn perusteella hanketoimijat eivät välttämättä ole tiedostaneet rooliaan laajemmassa ohjelmakokonaisuudessa, mikä on voinut vaikeuttaa sekä hankkeiden välistä yhteistyötä että muuta kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä. Yhteistyö on voinut kärsiä myös muista syistä, erityisesti pandemia-ajasta, mutta pandemia on kuitenkin vaikuttanut vain osaan ohjelmakaudesta.

EMKR meripolitiikan toimenpidekokonaisuus on lisännyt meripolitiikan strategista suunnittelua ja johtamista. Toiminta on selkeästi tuottanut lisäarvoa ja parantanut Suomen meripolitiikan kehittämistä. Monivuotisten ja yksivuotisten käyttösuunnitelmien avulla on onnistuttu suuntaamaan toimintaa aiempaa järjestelmällisemmin esimerkiksi rakentamalla usean hankkeen kokonaisuus esiselvityksistä jatkotoimenpiteisiin. Toimenpiteiden kokonaisuudessa on toki paljon sellaista toimintaa, jota olisi joka tapauksessa toteutettu. Voi kuitenkin todeta, että toimenpiteille on EMKR-rahoituksen johdosta ollut helpompi löytää selkeä vastuupaikka sekä kehittää asioita poikkihallinnollisessa yhteistyössä. EMKR-rahoitus on helpottanut, tehostanut, nopeuttanut tai kasvattanut toimintaa myös silloin, kun toimenpiteet olisi voitu toteuttaa myös ilman EMKR-rahoitusta. Näin rahoitus on vahvistanut yhdenmätyn meripolitiikan toiminnan strategista suunnittelua ja johtamista ja sitä kautta sen vaikuttavuutta.

Kehittämissuositukset tulevalle EMKR-kaudelle koskevat toiminnan vaikuttavuuden johtamista ja kehittämistä. Jo rahoituskohteiden valinnassa on tärkeä systemaattisesti arvioida toimenpiteiden mahdollisuutta tuottaa haluttuja vaikutuksia, mikä helpottaa sekä jatkuvaa dialogia vaikuttavuudesta hankkeisen vastuutahojen kanssa, että hankkeiden jälkiarviointia. Meripolitiikkakokonaisuuden ohjelmallisuuden kehittämistä tukisi myös viestintä- ja sidosryhmäyhteistyösuunnitelma, jonka avulla pystytään luomaan selkeämpää kuvaa kokonaisuudesta sekä varmistamaan myös hankkeiden viestinnän yhdenmukaisuutta. Ohjausryhmän työ ja sidosryhmätilaisuudet on nähty tärkeänä tapana rakentaa yhteisymmärrystä meripolitiikasta ja on tärkeää pystyä jatkossakin varaamaan riittävästi aikaa valtioneuvoston kanslian koordinointiin sekä hallinnonalojen avainvirkamiesten yhteistyöhön sekä yhteisten kohtaamisten järjestämiseen. Toinen tapa sitouttaa toimijakenttää meripolitiikkaan, voi olla hanketoiminnan painopisteen siirtäminen enemmän avoimesti haettavaan toimintaan, sillä edellytyksellä, että tietopohja ja reunaehdot yhdennetylle meripolitiikalle on ensimmäisellä kaudella riittävässä määrin luotu.

Liite 1: Tarkastellut toimenpiteet tavoitteittain

Taulukko 1. Merialueiden valvonnan kehittäminen

Taulukko 2. Merialueiden valvonnan kehittäminen

Merialueiden valvonnan kehittäminen			
Rahoitusta myönnetty teemassa yhteensä 2 420 350 €, josta toteutui 2 211 615,93 €			
Hankkeen nimi	Hankkeen kuvaus	Toteuttaja	Rahoitus (myönnetty, €; käytetty, €, jos poikkeaa myönnetystä)
43193 Merellisen monialaonnettomuuden hallintajärjestelmän kehittäminen (Valvonta 1A)	Hankkeessa kehitetään meripelastuksen eri toimijoiden välistä tietojenvaihtoa ja johtamistoimintaa tukevaa merellisten onnettomuustilanteiden hallinnan tietojärjestelmäkokonaisuutta, ns. meripelastuksen tietojärjestelmää.	Rajavartiolaitos	70 000
76667 Merellisen monialaonnettomuuden hallintajärjestelmän kehittäminen (Valvonta 1B), toteutusvaihe	Hankkeessa on kehitetty meripelastukseen osallistuvien eri toimijoiden välistä tietojenvaihtoa ja johtamistoimintaa tukevaa merellisten onnettomuustilanteiden hallinnan tietojärjestelmäkokonaisuutta, ns. meripelastuksen tietojärjestelmää.	Rajavartiolaitos	680 000

47227 Esiselvitys uudesta valvontateknologiasta (Valvonta 2A)	Valvonta 2 -hankkeen tarkoituksena on selvittää ja testata uudella valvontateknologialla varustettujen sensorialustojen hyödynnettävyyttä Pohjois-Itämeren olosuhteissa.	Rajavartiolaitos	170 350 59 960,37
79530 Kehityshanke uudesta valvontateknologiasta ja sen perusteella toteutettava soveltuvuustutkimus (Valvonta 2B)	Hankkeessa selvitetiin ja testattiin uudella valvontateknologialla varustettuja sensorialustoja pohjoisen Itämeren monisektoraalisessa valvontatyössä vuosina 2017–2021.	Rajavartiolaitos	1 000 000 973 929,92
89488 Öljyntorjunnan operaatiotaitokonsepti (OILART) (Valvonta 3)	OILART-projekti kehitti toimintamallin laajamittaista ja pitkäkestoista öljyntorjuntaoperaatiota varten.	Rajavartiolaitos	500 000 427 725,64

Taulukko 3. Merialuesuunnittelun edistäminen

Merialuesuunnittelun edistäminen			
Rahoitusta myönnetty teemassa yhteensä 1 126 000 €, josta toteutui 1 122 993,80 €			
Hankkeen nimi	Hankkeen kuvaus	Toteuttaja	Rahoitus (myönnetty, €; käytetty, €, jos poikkeaa myönnetystä)

<p>38203 Merialue-suunnittelun lähtötiedot ja koordinaatio (Suunnittelu 1)</p>	<p>Hankkeella suunniteltiin ja toteutettiin innovatiivinen yhteistoiminnallinen merialuesuunnittelu-prosessi merialue-suunnitteluviranomaisten, asiantuntijoiden ja merellisten sektoreiden kesken.</p>	<p>Varsinais-Suomen liitto</p>	<p>850 000 847 153,80</p>
<p>83813 Tulevaisuusskenaarioiden laatiminen Suomen merialueelle (Suunnittelu 2)</p>	<p>Hankkeessa laadittiin skenaariot Suomen koko merialueelle ja kolmelle merialuesuunnitelma-alueelle tiiviissä yhteistyössä mereisten toimijoiden ja sidosryhmien kanssa.</p>	<p>Ympäristöministeriö</p>	<p>150 000 149 840</p>
<p>99729 Kestävän sivilisen kasvun alueelliset vuorovaikutteiset muutosfoorumit (Suunnittelu 3)</p>	<p>Hankkeessa toteutettiin yhteistyössä merellisten sidosryhmien kanssa Suomen ensimmäistä merialue-suunnittelukierrosta tukeva tavoitekuva-vaihe, eli niin kutsuttu visiotyö, joka asettuu merialue-suunnittelun skenaariovaiheen sekä varsinaisen merialuesuunnitelma-luonnoksen valmistumisen väliin aikavälille.</p>	<p>Varsinais-Suomen liitto</p>	<p>126 000</p>

Taulukko 4. Meren tilan parantaminen

Meren tilan parantaminen			
Rahoitusta myönnetty teemassa yhteensä 1 321 000 €, josta toteutui 1 212 165,85 €			
Hankkeen nimi	Hankkeen kuvaus	Toteuttaja	Rahoitus (myönnetty, €; käytetty, €, jos poikkeaa myönnetystä)
38133 Roskat pois! (Tila 1)	Hankkeen toteutus seuraa vuosille 2016–2021 asetussa merenhoidon toimenpideohjelmassa esitettyä ROSKAT1-toimenpiteitä: laaja yleisselvitys, tavoitteen asettaminen ja toimenpiteet meren roskaantumisen vähentämiseksi).	Suomen ympäristökeskus	400 000 321 880
58338 Mereisten avainelin ympäristöjen suojelu - toiminnallisuudesta arviointiin (MERIAVAIN) (Tila 3)	Hankkeen tavoitteena oli määrittää Suomen merialueella esiintyvät, meriekosysteemin toiminnan kannalta tärkeät avainluontotyypit. Tämän lisäksi hankkeessa tuotettiin tietoa mereisten avainelin ympäristöjen sijoittumisesta, runsaudesta ja laadusta Suomen merialueilla.	Suomen ympäristökeskus	600 000 589 355,23

Hankkeen nimi	Hankkeen kuvaus	Toteuttaja	Rahoitus (myönnetty, €; käytetty, €, jos poikkeaa myönne- tystä)
77492 Suomen Meriklusteri - Meriklusterin yhteistyön ja vaikuttavuuden kehittäminen (Kehittäminen 1)	Hanke on osa monivuotista Suomen Meriklusterin kehittämisprojektia. Hankkeen tavoitteena on meriklusteriyhteistyön edistäminen ja vahvistaminen kansallisesti ja kansainvälisesti, toimijoiden verkostoituminen, tiedonvaihto, sekä osaamisen kehittäminen ja jakaminen.	Suomen Varustamot ry	230 000 204 469,60
44469 Meriklusterin osaamiskeskittymät: nykytilanne ja ratkaisukeskeinen kehittäminen (MEROS) (Kehittäminen 2)	Hankkeessa luotiin ajantasainen kokonaiskuva suomalaisen meriosaamisen tasosta, laajuudesta sekä keskeisistä kehittämistarpeista ja toimenpiteistä.	Turun yliopisto	200 000 190 513,72

46531 Meriosaamisen kehittäminen – Osaamistehdas (Kehittäminen 3)	Tarkoituksena on tiivistää ja kehittää merialan henkilöstön osaamista ja laatua: korkeaa ammattitaitoa, poikkitieteellisyyttä, innovatiivisuutta sekä huolehtia aloittavien opiskelijoiden ja korkealla osaamisella työelämään siirtyvien määrällisestä riittävydestä.	Turun ammattikorkeakoulu Oy	270 000 261 015,39
98260 Suomen Meriklusteri - Yhteistyöllä sinistä kasvua (Kehittäminen 4)	Hankkeen tavoitteena on meriklusteriyhteistyön edistäminen sekä kansallisesti että kansainvälisesti, toimijoiden verkostoituminen ja tiedon sekä parhaiden käytäntöjen jakaminen.	Suomen Varustamot ry	80 345 68 879,54
134910 Suomen Meriklusteri - yhteistyöllä uuteen nousuun (Kehittäminen 5)	Hankkeen tavoitteena on meriklusteriyhteistyön edistäminen ja vahvistaminen kansallisesti ja kansainvälisesti, toimijoiden verkostoituminen, tiedonvaihto sekä osaamisen kehittäminen ja jakaminen.	Suomen Varustamot ry	96 850 80 849,99

Taulukko 7. Meripolitiikan kehittäminen

Meripolitiikan kehittäminen

Rahoitusta myönnetty teemassa yhteensä 200 000 €, josta toteutui 146 296,69 €

Hankkeen nimi	Hankkeen kuvaus	Toteuttaja	Rahoitus (myönnetty, €; käytetty, €, jos poikkeaa myönne- tystä)
51700 Meripolitiikan kehittäminen (Politiikka 1)	Politiikka-1-hankkeen tarkoituksena on Suomen Itämeri- ja kansallisen meripolitiikan kehittäminen ja EU:n yhdenmukaisen meripolitiikan toimeenpanon kehittäminen laatimalla Suomelle uusi Itämeri-strategia ja ohjausryhmän ehdotus meripolitiikan kehittämiseksi, sekä edistää EU:n yhdenmukaisen meripolitiikan toimeenpanoa.	Valtioneuvoston kanslia	200 000 146 296,69

Liite 2: Haastattelurunko

Euroopan meri- ja kalatalousrahaston 2014–2020 kauden meripolitiikan toimenpiteiden arvioinnin yhtenä menetelmänä oli rahoituksen ohjausryhmän haastattelu.

Ohjausryhmää haastateltiin asiakkaan koollekutsumassa etäkokouksessa 25.11.2022. Haastattelussa tavoitteena oli vastata erityisesti arviointikysymykseen rahoituskohteiden valinnasta ja siinä sovelletuista periaatteista. Myös kysymykseen rahoituksen kohdentamisen menettelyistä haettiin ohjausryhmän näkemystä. Haastattelu toteutettiin puolistrukturoituna teemahaastatteluna ja keskustelun tukena hyödynnettiin virtuaalista Howspace-työskentelyalustaa ja siihen osallistui kahdeksan ohjausryhmän jäsentä. Haastattelua ohjanneet kysymykset ovat tässä liitteessä.

Esittäytymiset ja alkutehtävä

1. Alkutehtävä: Esittäydy ja kuvaile lyhyesti rooliasi rahoituksen valmistelussa ja jaossa.
2. Alkutehtävä: Miten onnistunutta varojen käytön suunnittelu ja valmistelu oli mieletäsi Suomessa? Miksi?

Ensimmäinen keskustelu: Rahoituksen kohdentamisen onnistuminen

3. Millaisen arvosanan antaisitte rahoitusprosessin toiminnalle seuraavista näkökulmista?

Ohje: 5 = onnistui hyvin, 1 = ei onnistunut

Näkökulmat:

- Monivuotisen käyttösuunnitelman laatiminen
 - Yksivuoristen käyttösuunnitelmien laatiminen
 - Ohjausryhmän kokoukset ja keskustelut
 - Rahoituskohteiden valintaprosessi
4. Mikä kohteiden valinnassa toimi hyvin?
 5. Missä näette kehityskohteista/mitä tekisitte seuraavalla kerralla toisin?
 6. Miten rahoituskohteet valittiin? Millä tavoin päätökset perusteltiin?
 7. Miten yleisiä periaatteita ja toimintatapoja sovellettiin rahoituskohteiden valinnassa?

Ohje: Yleisiä periaatteita ovat esimerkiksi:

- *Viranomaisyhteistyön edistäminen*
- *Muun rahoituksen aktivointi*

- *Kustannustehokkuus*
- *Pitkäkestoisen hyödyn aikaansaaminen*
- *Muita?*

Toinen keskustelu: Hankkeet ja tavoitetilat

8. Taustakysymys: Mitkä tavoitteet ovat sinulle tutuimpia?

Ohje: Valitse sellaisia tavoitteita, joiden parissa olet työskennellyt tai joihin liittyvät hankkeet ovat sinulle tuttuja. Voit valita useita.

- Merialueiden valvonnan kehittäminen
 - Merialuesuunnittelun edistäminen
 - Meren tilan parantaminen
 - Merialueita koskevien tietojen ylläpito ja seuranta
 - Kansallisen meripolitiikan kehittäminen
 - Meriosaamisohjelman vahvistaminen
9. Miltä osin hankkeet ovat onnistuneet edistämään ohjelmakokonaisuuden tavoitteita erityisen hyvin?
10. Onko jäänyt aukkoja tai kehityskohteita, joiden osalta tavoitetilat eivät ole toteutuneet?

Parkkipaikka: Muita huomioita

Liite 3: Kyselyn tulokset

Euroopan meri- ja kalatalousrahaston 2014–2020 kauden meripolitiikan toimenpiteiden arvioinnin yhtenä menetelmänä oli kysely.

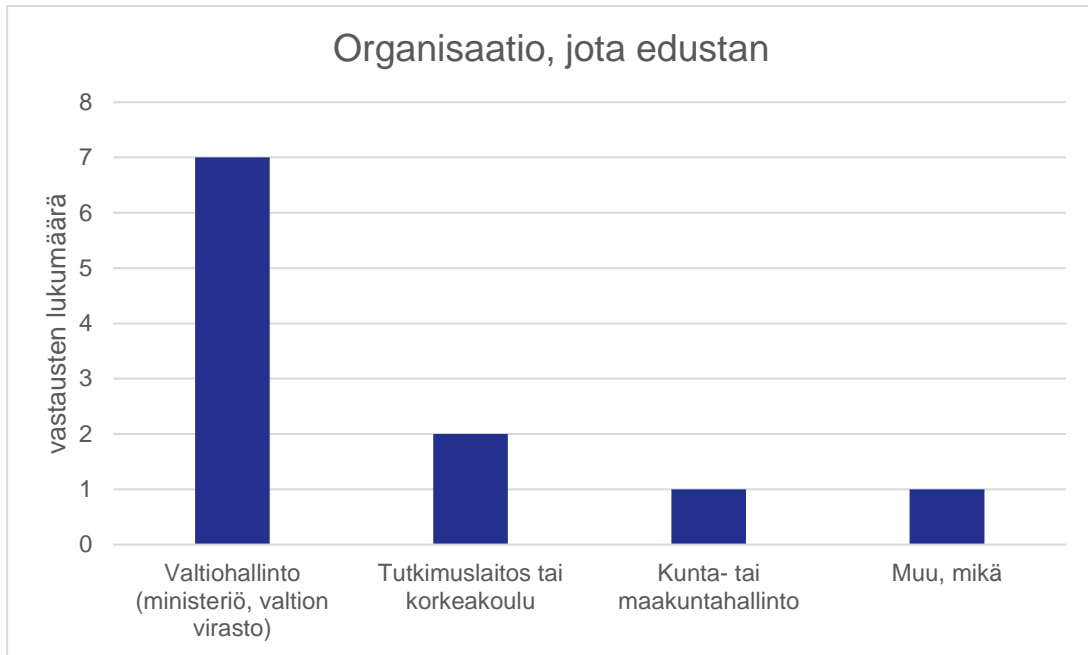
Kyselyn tavoitteena oli tuottaa tietoa erityisesti arviointikysymyksiin hankkeiden haku-, päätös- ja maksuprosessista sekä viestinnän onnistumisesta ja täydentää tarkastelua meripolitiikan hankkeiden vaikuttavuudesta. Kysely toteutettiin verkkokyselynä ja osallistumiskutsu lähetettiin sähköpostitse kaikille päätyneitä hankkeita toteuttaneille tahoille, yhteensä 15 vastaanottajalle. Kaikille vastaanottajille lähetettiin yksi muistutusviesti, minkä jälkeen puuttuvia vastauksia tavoiteltiin vielä sähköpostitse ja puhelimitse. Kyselyyn vastasi 11 henkilöä (vastausprosentti 73 %). Koska osa tahoista on ollut yhteyshenkilönä useammassa hankkeessa, saadut vastaukset kattavat hyvin valtaosan arvioinnin piiriin kuuluvista 18 hankkeesta.

Kyselyn kysymykset ja tulokset on koottu tähän liitteeseen. Pakolliset kysymykset on merkitty asteriskilla (*). Avointen kysymysten osalta vastauksia ei ole koottu tähän anonymitietin varmistamiseksi. Nekin on kuitenkin huomioitu itse analyysissä.

1. Vastaajan sähköpostiosoite

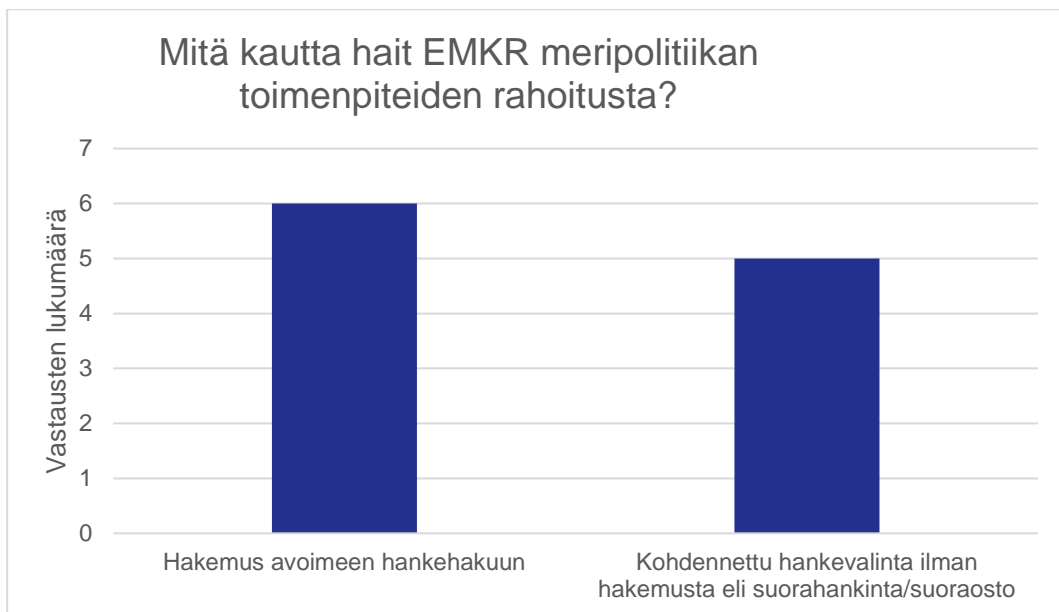
Sähköpostiosoitetta kysyttiin, jotta tarvittaessa voitiin tarkentaa vastauksia.

- ### 2. Organisaatio, jota edustan: [VALINTA] *
- a. Valtiohallinto (ministeriö, valtion virasto ym)
 - b. Kunta- tai maakuntahallinto
 - c. Tutkimuslaitos tai korkeakoulu
 - d. Konsultti- tai muu yritys
 - e. Muu, mikä [+ avokysymys]

Kuva 1. Vastaajien edustamat organisaatiot. Yksi vaihtoehdon "Muu, mikä" valinnut vastaaja edusti järjestöä (n=11).

3. Mitä kautta kuulit EMKR-rahoituksesta? [avokysymys]
4. Mitä kautta hait EMKR meripolitiikan toimenpiteiden rahoitusta? [valintakysymys]*
 - a. Hakemus avoimeen hankehakuun
 - b. Kohdennettu hankevalinta ilman hakemusta eli suoraankinta/suoraosto

Kuva 2. Vastaukset kysymykseen "Mitä kautta hait EMKR meripolitiikan toimenpiteiden rahoitusta?" Kuusi vastaajaa haki rahoitusta avoimen hankehauun kautta ja viisi vastaajaa kohdennetusta hankevalinnasta ilman hakemusta (n=11).

5. Vastaa seuraaviin väitteisiin skaalalla 1-5, jossa 5 pitää täysin paikkansa ja 1 ei pidä lainkaan paikkansa

[5 – Pitää täysin paikkansa, 4 – Pitää suurimmilta osin paikkansa, 3 – Pitää osin paikkansa, 2 – Ei juuri pidä paikkansa, 1 – Ei pidä lainkaan paikkansa]

- Sain hyvin tietoa Euroopan meri- ja kalatalousrahaston Suomen toimintaohjelmasta ja mahdollisuuksista hakea rahoitusta [skaalalla 1-5]
- Sain rahoituspäätöksestä ja sen perusteluista riittävästi tietoa. [skaalalla 1-5]
- Sain riittävästi tietoa ELY-keskukselta hankkeen sujuvaa hallinnointia varten. [skaalalla 1-5]

Kuva 3. Arviot väittämästä ”Sain hyvin tietoa Euroopan meri- ja kalatalousrahaston Suomen toimintaohjelmasta ja mahdollisuuksista hakea rahoitusta” (n=11).

Kuva 4. Arviot väittämästä ”Sain rahoituspäätöksestä ja sen perusteluista riittävästi tietoa” (n=11).

Kuva 5. Arviot väittämästä ”Sain riittävästi tietoa ELY-keskukselta hankkeen sujuvaa hallinnointia varten” (n=11).

6. Valitse hanke, jonka näkökulmasta vastaat (jos useita, valitse tärkein) [VALINTA] *

Valikko: *Listaus 18 hankkeesta*

Hankkeet, joiden näkökulmasta kyselyyn vastattiin:

- 77492 Suomen Meriklusteri - Meriklusterin yhteistyön ja vaikuttavuuden kehittäminen

- 58338 Mereisten avainelin ympäristöjen suoje lu - toiminnallisuudesta arvottamiseen (MERIAVAIN)
- 46531 Meriosaamisen kehittäminen - Osaamistehdas
- 38203 Merialuesuunnittelun lähtötiedot ja koordinaatio 2016-2021
- 38133 Roskat pois!
- 51700 Meripolitiikan kehittäminen
- 44469 Meriklusterin osaamiskeskittymät: nykytilanne ja ratkaisukeskeinen kehittäminen (MEROS)
- 83813 Tulevaisuuskenaarioiden laatiminen Suomen merialueelle
- 40830 Suomen Meritietoportaali
- 47227 Esiselvitys uudesta valvontateknologiasta, Valvonta 2
- 76667 Merellisen monialaonnettomuuden hallintajärjestelmän kehittäminen (Valvonta 1B), toteutusvaihe

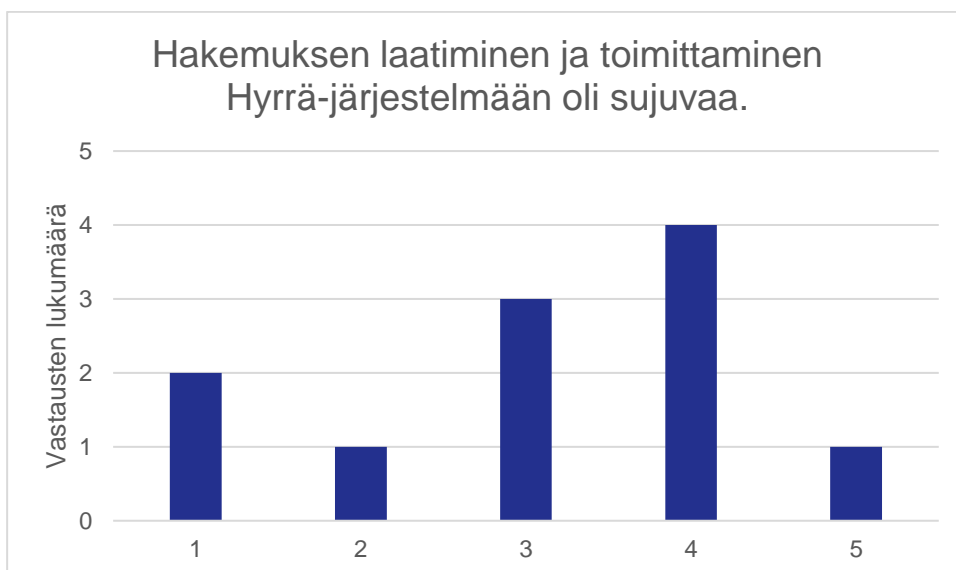
7. Vastaa seuraaviin väitteisiin skaalalla 1-5, jossa 5 pitää täysin paikkansa ja 1 ei pidä lainkaan paikkansa

[5 – Pitää täysin paikkansa, 4 – Pitää suurimmilta osin paikkansa, 3 – Pitää osin paikkansa, 2 – Ei juuri pidä paikkansa, 1 – Ei pidä lainkaan paikkansa]

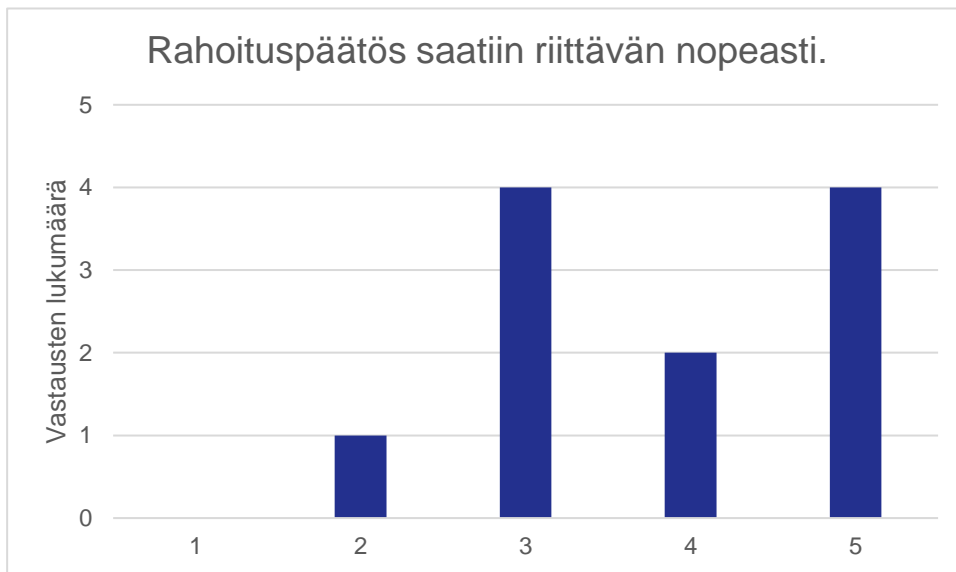
- a. Rahoituksen tavoitteet ja hakuohjeet olivat selkeät
- b. Hakemuksen laatiminen ja toimittaminen Hyrrä-järjestelmään oli sujuvaa.
- c. Rahoituspäätös saatiin riittävän nopeasti.
- d. Rahoituspäätös oli perusteltu.
- e. Hankkeen maksatukset sujuivat ongelmitta.
- f. Hankkeen raportointi oli helppoa ja sujuvaa.
- g. Yhteydenpito ELY-keskuksen kanssa koko prosessin aikana oli sujuvaa.

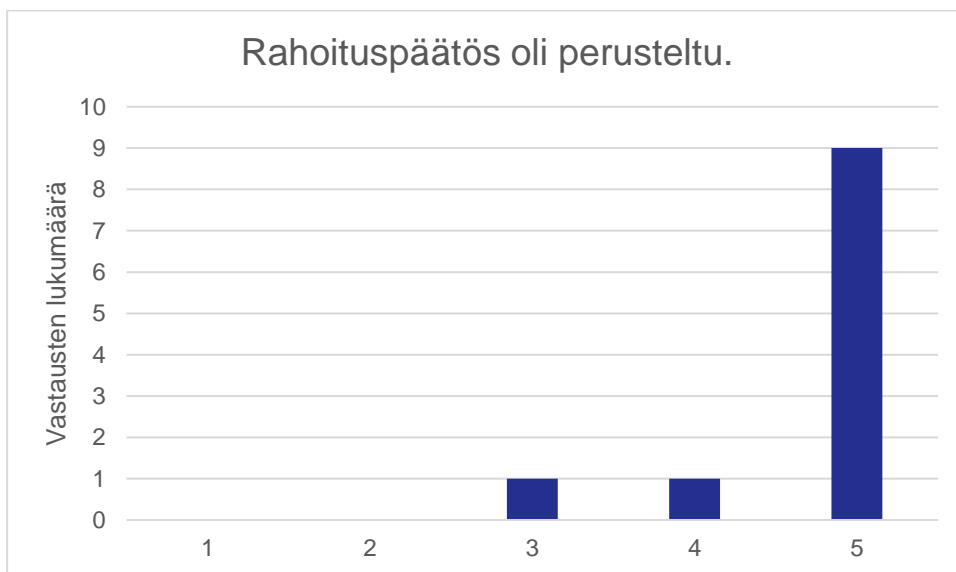
Kuva 6. Arviot väittämästä ”Rahoituksen tavoitteet ja hakuohjeet olivat selkeät” (n=11).

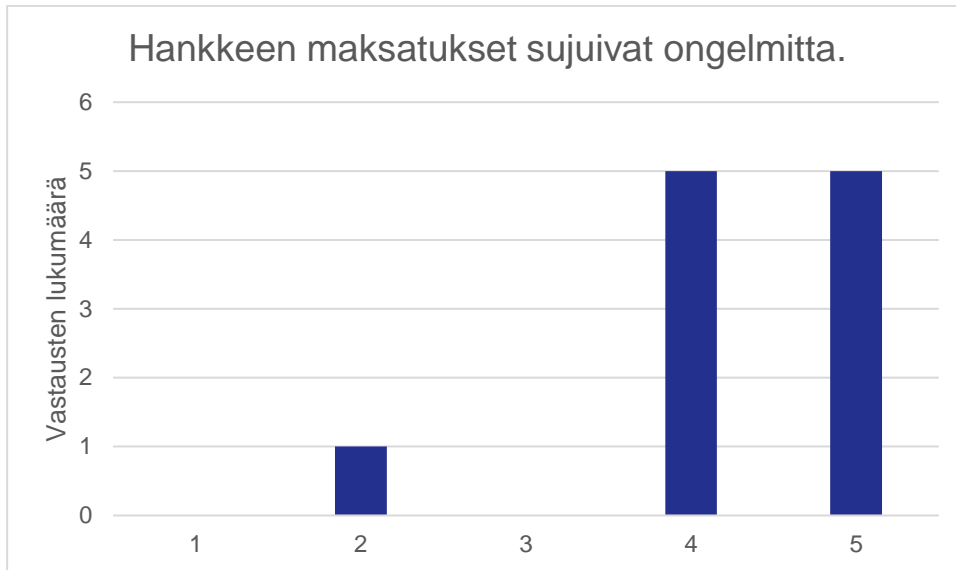
Kuva 7. Arviot väittämästä ”Hakemuksen laatiminen ja toimittaminen Hyrrä-järjestelmään oli sujuvaa” (n=11).

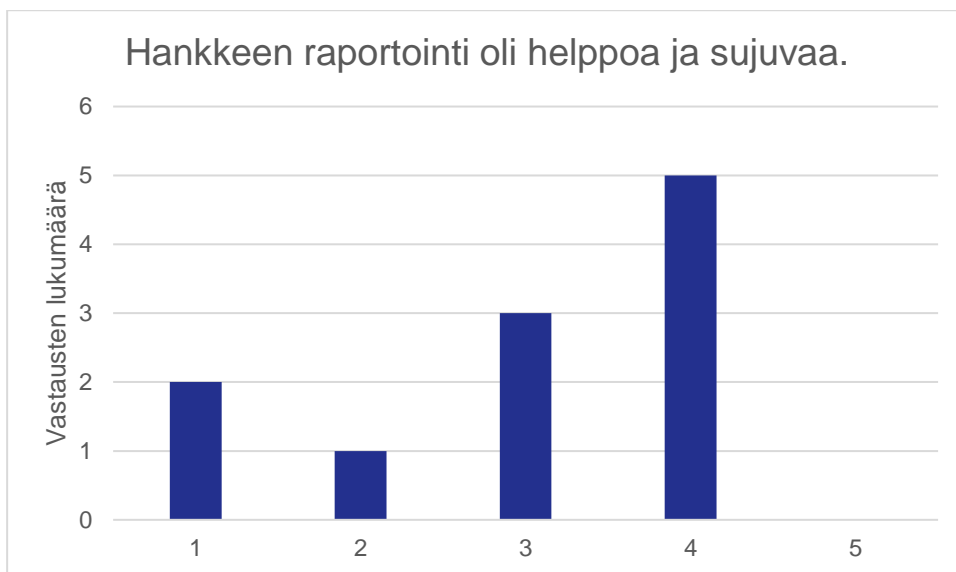
Kuva 8. Arviot väittämästä "Rahoituspäätös saatiin riittävän nopeasti" (n=11).

Kuva 9. Arviot väittämästä "Rahoituspäätös oli perusteltu" (n=11).

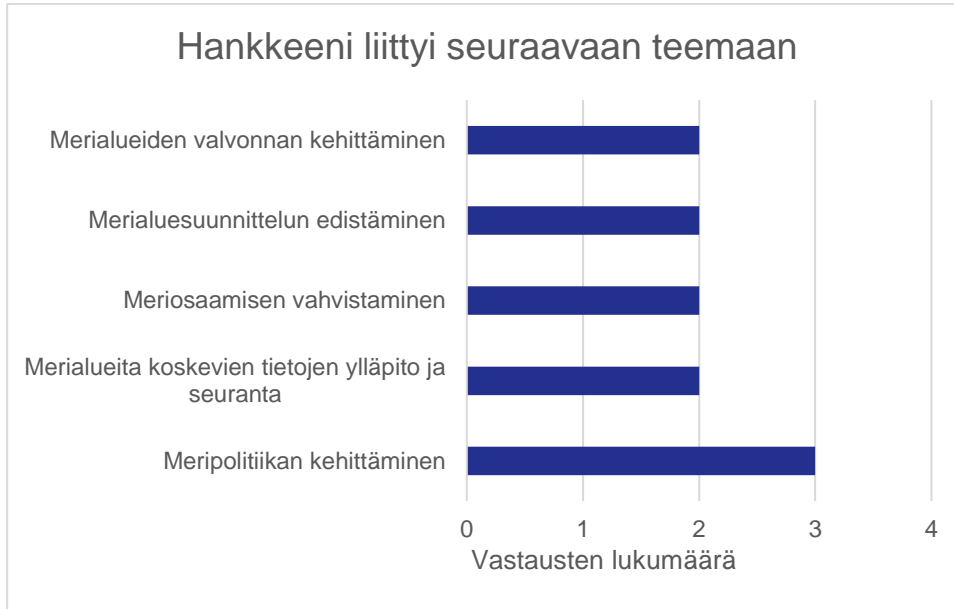
Kuva 10. Arviot väittämästä "Hankkeen maksatukset sujuivat ongelmitta" (n=11).

Kuva 11. Arviot väittämästä "Hankkeen raportointi oli helppoa ja sujuvaa" (n=11).

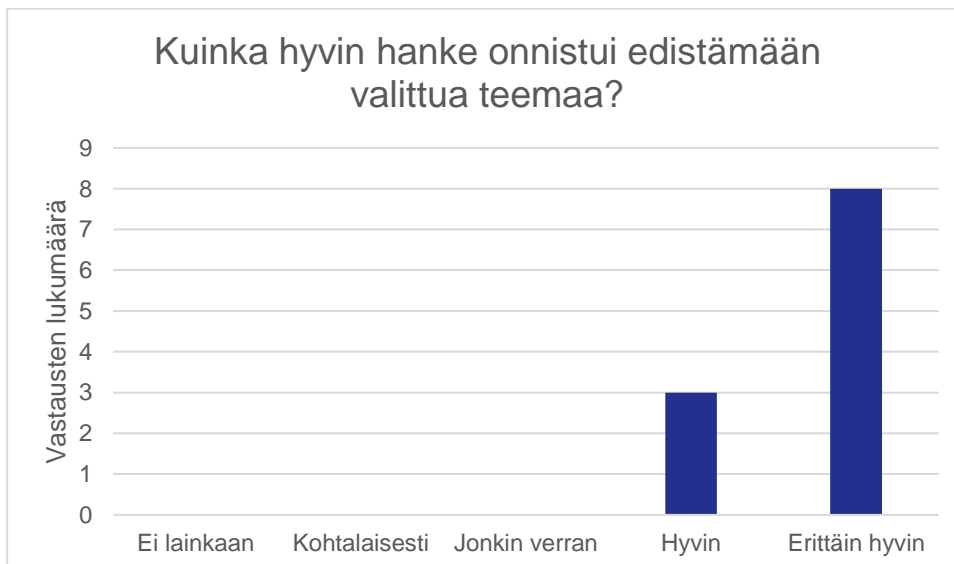
8. Haku-, päätös- ja maksuprosessin kehityskohteet? [avokysymys]
[Selite:] Mikäli näet prosessissa kehitettävää, kuvailethan sitä tässä.
9. Hankkeeni liittyy seuraavaan teemaan (valitse yksi) *
- Merialueiden valvonnan kehittäminen
 - Merialuesuunnittelun edistäminen
 - Merentilan parantaminen
 - Merialueita koskevien tietojen ylläpito ja seuranta

Meriosaamisen vahvistaminen
Meripolitiikan kehittäminen
En osaa sanoa

Kuva 12. Varojen kohdentamisen teemat, joihin vastaajien toteuttamat hankkeet liittyivät (n=11).

10. Kuinka hyvin hanke onnistui edistämään valittua teemaa? [valintakysymys]
Ei lainkaan, Kohtalaisesti, Jonkin verran, Hyvin, Erittäin hyvin

Kuva 13. Vastaukset kysymykseen ”Kuinka hyvin hanke onnistui edistämään valittua teemaa?” (n=11).

11. Perustelut [avokysymys]

Älä kertaa mitä hankkeessa tehtiin, vaan pohdi lyhyesti, miten hanke on vaikuttanut tähän tavoitteeseen.

12. Miten hankkeen tuloksia on hyödynnetty hankkeen päättymisen jälkeen? [avokysymys]

Raporttimme perustuu kyseisen toimeksiannon suorittamisen yhteydessä saamiimme tietoihin ja ohjeisiin huomioiden toimeksiannon suorittamisen aikana vallitsevat olosuhteet. Oletamme, että kaikki meille toimitetut tiedot ovat oikeita ja virheettömiä, ja että asiakas on tarkistanut luovutettujen tietojen oikeellisuuden.

Emme ole vastuussa raportin tietojen täsmällisyydestä tai täydellisyydestä, emmekä anna niitä koskevia vakuutuksia, ellei toisin ole mainittu.

Emme ota vastuuta siitä, olemmeko tunnistaneet kaikki toimitettuihin asiakirjoihin sisältyvät seikat, joilla voi olla merkitystä, mikäli näitä asiakirjoja käytetään myöhemmin tehtävien sopimusten osana. Toimitetun materiaalin ja asiakirjojen läpikäynti on toteutettu siten kuin olemme katsoneet asiassa asianmukaiseksi tarjouksessa sovitun työn laajuuden ja tarkoituksen valossa.

Emme ole vastuussa raportin päivittämisestä myöhempien tapahtumien osalta (päivämäärä raportin etusivulla).

Gaia Consulting Oy

Bulevardi 6 A,
FI-00120
HELSINKI, Finland

Tel +358 9686 6620
Fax +358 9686 66210

You will find the presentation of our staff,
and their contact information, at www.gaia.fi

gaia
PART OF SWECO